

Zasady ogólne prawa żywnościowego

Michał Rudy

z Zakładu Prawa Administracyjnego Instytutu Nauk Administracyjnych Wydziału Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego

Pojęcie i zakres prawa żywnościowego

Pod pojęciem prawa żywnościowego rozumiemy te normy europejskiego prawa wspólnotowego oraz prawa krajowego państw członkowskich Unii Europejskiej, których zasadniczym celem jest zapewnienie bezpieczeństwa żywności i kompleksowej ochrony jej konsumenta. Do prawa tego zaliczamy zarówno akty normatywne o charakterze ogólnym – odnoszące się do każdego rodzaju żywności, jak i te zawierające szczególne normy dotyczące przetwórstwa produktów pochodzenia zwierzęcego. Podstawowym jest rozporządzenie (WE) nr 178/2002 Parlamentu Europejskiego z 28 stycznia 2002 r. ustanawiające ogólne zasady i wymagania prawa żywnościowego, powołujące Europejski Urząd do spraw Bezpieczeństwa Żywności oraz ustanawiające procedury w zakresie bezpieczeństwa żywności (1). Rozporządzenie to w zakresie ogólnych przepisów prawa żywnościowego znajduje swoje uzupełnienie w rozporządzeniu (WE) nr 852/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z 29 kwietnia 2004 r. w sprawie higieny środków spożywczych (2), które ustanawia wspólne wymagania higieniczne właściwe dla wszystkich przedsiębiorstw sektora spożywczego oraz w rozporządzeniu (WE) nr 882/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z 29 kwietnia 2004 r. w sprawie kontroli urzędowych przeprowadzanych w celu sprawdzenia zgodności z prawem paszowym i żywnościowym oraz regułami dotyczącymi zdrowia zwierząt i dobrostanu zwierząt (3), zaś w zakresie szczegółowych przepisów weterynaryjnych w rozporządzeniu (WE) nr 853/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z 29 kwietnia 2004 r. ustanawiającym szczególne przepisy dotyczące higieny w odniesieniu do żywności pochodzenia zwierzęcego (4) oraz rozporządzeniu (WE) nr 854/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z 29 kwietnia 2004 r. ustanawiającym szczególne przepisy dotyczące organizacji urzędowych kontroli w odniesieniu do produktów pochodzenia zwierzęcego przeznaczonych do spożycia przez ludzi (5).

Zgodnie z zasadą podejścia zintegrowanego w dziedzinie wspólnotowego systemu bezpieczeństwa, istotne znaczenie dla prawa żywnościowego mają także normy zawarte w rozporządzeniu (WE) nr 183/2005

Parlamentu Europejskiego i Rady z 12 stycznia 2005 r. ustanawiającym wymagania dotyczące higieny pasz (6) oraz rozporządzeniu (WE) nr 1774/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z 3 października 2002 r. ustanawiającym przepisy sanitarne dotyczące produktów ubocznych pochodzenia zwierzęcego nieprzeznaczonych do spożycia przez ludzi (7). Określone obszary prawa żywnościowego regulowane są także dyrektywami i decyzjami wspólnotowymi.

Wśród aktów prawa krajowego podstawowe znaczenie mają akty rangi ustawowej, a w szczególności ustawa z 13 lipca 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia – w zakresie norm ogólnych prawa żywnościowego, ustawa z 16 grudnia 2005 r. o produktach pochodzenia zwierzęcego (8) – odnośnie do szczegółowych przepisów dotyczących produktów pochodzenia zwierzęcego, projektowana ustawa z 22 lipca 2006 r. o paszach – regulująca nadzór nad stosowaniem u zwierząt konsumpcyjnych środków żywienia zwierząt, jak również ustawa z 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (9) w części dotyczącej zapobiegania i zwalczania chorób odzwierzęcych i kontroli stosowania weterynaryjnych produktów leczniczych.

Regulacje te tworzą nowe podstawy systemu bezpieczeństwa higieny środków spożywczych, w tym produktów pochodzenia zwierzęcego.

Pozycja zasad ogólnych w systemie prawa żywnościowego

Zasady ogólne prawa żywnościowego ustanowione zostały w rozdziale II rozporządzenia (WE) nr 178/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z 28 stycznia 2002 r. Zasady te należy uznać za przepisy wspólne dla wszystkich spraw związanych z bezpieczeństwem i higieną żywności w krajach członkowskich Unii Europejskiej. Oznacza to, że powinny być one brane pod uwagę i stosowane przy wykładni pozostałych przepisów z dziedziny bezpieczeństwa żywności, i to zarówno tych, które zostały ustanowione na poziomie wspólnotowym, jak i odpowiednich przepisów krajowych z tego zakresu.

Zasady ogólne służą do wypełniania ewentualnych luk występujących w ak-

tach prawa żywnościowego. Są one pomocne również przy ocenie legalności działań przedsiębiorców działających na rynku spożywczym oraz organów administracji weterynaryjnej przy stosowaniu przepisów prawa żywnościowego.

Rozporządzenie nr 178/2002 ustanawia następujące zasady ogólne prawa żywnościowego: zasadę celowości, zasadę analizy ryzyka, zasadę ostrożności, zasadę ochrony konsumentów oraz dwie zasady przejrzystości działania organów administracji publicznej w sprawach związanych z bezpieczeństwem żywności, do których zaliczamy zasadę konsultacji społecznych oraz zasadę prawa do informacji publicznej.

Zasada celowości

Zasadę celowości ustanawia art. 5 rozporządzenia nr 178/2002. W przepisie tym wskazano wszystkie priorytetowe cele Wspólnoty, jakie powinny stać u podstaw przyjmowania norm prawnych z zakresu bezpieczeństwa i higieny żywności. Cele te wynikają co prawda, w sposób pośredni lub bezpośredni, z przepisów pierwotnego prawa wspólnotowego (przede wszystkim z Traktatu Ustanawiającego Wspólnotę Europejską), na mocy art. 5 rozporządzenia nr 178/2002 zostały one jednak uporządkowane i ponownie podkreślone na potrzeby działu prawa żywnościowego.

Stosownie do postanowień art. 5 celem działalności prawodawczej w dziedzinie żywności powinno być zapewnienie wysokiego poziomu ochrony zdrowia i życia ludzi oraz ochrony interesów konsumentów, przy jednoczesnym poszanowaniu uczciwych praktyk w handlu żywnością, ochrony zdrowia i warunków życia zwierząt, zdrowia roślin, jak również środowiska naturalnego. Ponadto prawo żywnościowe ma na celu osiągnięcie swobodnego przepływu we Wspólnocie żywności i pasz.

Zasada analizy ryzyka

Zasada analizy ryzyka, wyrażona została w art. 6 rozporządzenia nr 178/2002. Zgodnie tym przepisem „w celu osiągnięcia ogólnego celu, jakim jest wysoki poziom ochrony zdrowia i życia ludzkiego, prawo żywnościowe powinno opierać się na analizie ryzyka, z wyjątkiem sytuacji, w której nie jest to właściwe ze względu na okoliczności lub charakter środka”.

W celu prawidłowego zrozumienia zasady analizy ryzyka w pierwszej kolejności należy wyjaśnić pojęcie samego ryzyka. Pojęcie to zostało zdefiniowane w art. 2 rozporządzenia nr 178/2002 i oznacza każde niebezpieczeństwo zaistnienia negatywnych skutków dla zdrowia oraz do-

tkliwość takich skutków w następstwie wystąpienia czynników biologicznego, chemicznego lub fizycznego w żywności lub paszy, bądź taki stan żywności lub paszy, który może spowodować takie skutki. Przez analizę ryzyka należy natomiast rozumieć proces mający na celu ograniczenie, wyeliminowanie lub uniknięcie ryzyka, a tym samym zapewnienie właściwej ochrony zdrowia publicznego.

Prawidłowo przeprowadzona analiza ryzyka składa się z trzech powiązanych elementów:

- oceny ryzyka,
- zarządzania ryzykiem,
- informowaniu o ryzyku.

W toku przeprowadzania oceny ryzyka należy dążyć do identyfikacji możliwości wystąpienia zagrożenia dla zdrowia publicznego, określenia jego charakterystyki, oceny ekspozycji i charakterystyki samego ryzyka. Ocena ryzyka powinna opierać się na istniejących dowodach naukowych i być prowadzona w sposób zapewniający jej niezależność, obiektywność i przejrzystość.

W ten sposób dokonana ocena ryzyka prowadzi do wskazania efektywnych, współmiernych i skierowanych we właściwym kierunku środków lub innych działań, mających na celu ochronę zdrowia publicznego. Proces wyboru takich środków nazywamy zarządzaniem ryzykiem.

Zarządzanie ryzykiem, oprócz wyników oceny ryzyka, powinno uwzględnić także wszelkie inne czynniki rzutujące na sprawę, w tym uwarunkowanie prawne związane z zapewnieniem bezpieczeństwa żywności oraz, w określonych przypadkach, zasadę ostrożności, o której mowa poniżej.

Jednocześnie zarządzanie ryzykiem powinno odbywać się przy zachowaniu czynnego udziału podmiotów zewnętrznych w stosunku do organów prowadzących kontrolę urzędową. W tym względzie podstawowe znaczenie ma zachowanie obowiązku informowania o ryzyku.

Pod pojęciem informowania o ryzyku należy rozumieć ciężący na podmiotach postępowania w przedmiocie bezpieczeństwa żywności obowiązek wymiany informacji i opinii podczas całego procesu analizy ryzyka. Wymiana ta powinna dotyczyć potencjalnych zagrożeń i ryzyka, czynników związanych z ryzykiem oraz postrzeganiem ryzyka. Do wymiany powinno dochodzić między oceniającymi

ryzyko, zarządzającymi ryzykiem, konsumentami, przedsiębiorstwami żywnościowymi i paszowymi, środowiskiem naukowym i innymi zainteresowanymi stronami, z uwzględnieniem wyjaśnienia wniosków z oceny ryzyka i powodów decyzji w zakresie zarządzania¹.

Zasada ostrożności

Zasada ostrożności ma swoje źródło w Traktacie Ustanawiającym Wspólnotę Europejską (TWE). Zgodnie z Traktatem istnieje możliwość **ograniczenia swobodnego przepływu towarów pomiędzy państwami członkowskimi Unii Europejskiej, jeżeli jest to konieczne ze względu na wyjątkowo ważny interes publiczny. Przesłanki do takiego ograniczenia zostały wskazane w art. 30 Traktatu i obejmują w szczególności ochronę życia i zdrowia ludzi lub zwierząt.** Poszczególne państwa często powoływały się na tę zasadę, odmiennie ją jednak interpretując. Tym samym argumenty zdrowotne były bardzo często wykorzystywane do tworzenia sztucznych barier handlowych dla swobodnego przepływu żywności i pasz. Sytuacja taka była niezgodna z duchem Traktatu. **Zakazy i ograniczenia wprowadzone na podstawie art. 30 TWE nie powinny bowiem nigdy stanowić środka arbitralnej dyskryminacji, ani innych ukrytych ograniczeń w handlu między państwami członkowskimi.**

W związku z tym wynikła potrzeba wypracowania unijnej definicji zasady ostrożności – wspólnej dla wszystkich państw członkowskich. Zasada ta została przyjęta w celu zapewnienia mechanizmu wskazania środków zarządzających ryzykiem lub innych odpowiednich działań w sytuacji, kiedy pojawi się podejrzenie zagrożenia dla zdrowia publicznego, pomimo istnienia tak zwanej niepewności naukowej, co do przyczyny lub źródeł tego zagrożenia. Decyzje prawodawcy powinny być bowiem niejednokrotnie podejmowane, pomimo że nie zakończyły się jeszcze spory naukowców (10). Inaczej mówiąc, zasada ostrożności ma zastosowanie, gdy po dokonaniu oceny dostępnych informacji stwierdzono niebezpieczeństwo dla zdrowia ludzi lub zwierząt, ale nadal brak pewności naukowej, co do takiego stanu rzeczy.

W takich sytuacjach, na podstawie art. 7 rozporządzenia nr 178/2002, w oczekiwaniu

na dalsze informacje naukowe umożliwiające bardziej wszechstronną ocenę ryzyka, mogą zostać przyjęte tymczasowe środki zarządzania ryzykiem, tak przyjmowane środki można wytłumaczyć zasadą „better safe than sorry” (11). Środki te z jednej strony powinny zapewnić wysoki poziom ochrony zdrowia publicznego w państwach Unii Europejskiej, z drugiej stosownie do zasady proporcjonalności powinny być adekwatne i nie bardziej restrykcyjne dla wymiany handlowej niż jest to konieczne. Przy ich przyjęciu należy mieć równocześnie na względzie techniczne i ekonomiczne możliwości ich faktycznego wykonania. Wprowadzone w ten sposób środki podlegają ponownej ocenie wraz z gromadzeniem nowych wyników badań naukowych potrzebnych do wyjaśnienia źródła i przyczyn zagrożenia zdrowia publicznego.

Na ukształtowanie się zasady ostrożności w powyższym kształcie wpływ miały orzeczenia Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości. Szczególnie ważne zapadło w sprawie C-157/96 National Farmers' Union i inni (12) oraz w sprawie C-180/96, związanej z środkami zarządzanymi przez Komisję Wspólnot Europejskich w związku z wystąpieniem epidemii gąbczastej encefalopatii bydła w Zjednoczonym Królestwie Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej (13).

W pierwszej z wyżej wymienionych spraw Europejski Trybunał Sprawiedliwości wskazał, iż w przypadku niepewności co do istnienia i poziomu ryzyka dla zdrowia ludzkiego, odpowiednie środki ochronne mogą być podjęte bez czekania na dokonanie ustaleń, co do tego ryzyka. Z kolei w sprawie C-180/96 Trybunał stwierdził, że środki wprowadzone decyzją Komisji (WE) nr 96/239 z 27 marca 1996 r. w sprawie nadzwyczajnych środków zapobiegania gąbczastej encefalopatii bydła miały określony cel, jakim była ochrona zdrowia i konieczność wprowadzenia odpowiednich środków przejściowych poprzedzających środki zmierzające do ostatecznego wyeliminowania problemu (14). Mając na względzie niepewność co do sposobów przenoszenia się choroby oraz brak oznakowania zwierząt, a co za tym idzie brak możliwości przesledzenia pochodzenia i przemieszczania się zwierząt, Trybunał stanął na stanowisku, iż środki przyjęte w wyżej wymienionej decyzji uznane zostały za proporcjonal-

¹ Należy zwrócić uwagę, że tylko właściwe stosowanie wszystkich elementów analizy ryzyka może zagwarantować odpowiedni poziom bezpieczeństwa publicznego w zakresie żywności. W tym względzie wystarczy wskazać, iż ostatnie poważne zagrożenia dotyczące żywności, ujawnione i nagłośnione przez media europejskie, związane były z naruszeniem któregoś z elementów analizy ryzyka. Kryzys choroby „szalonych krów” wynikał z niewłaściwej oceny ryzyka w zakresie możliwości przeniesienia prionów z chorego bydła na ludzi. Kryzys dioksynowy to typowy przykład wadliwego zarządzania ryzykiem, kiedy odpowiednie służby odpowiedzialne za ochronę zdrowia publicznego nie dysponują odpowiednimi siłami i środkami, aby na czas wykryć i powstrzymać znane zagrożenie. Wreszcie kryzys z rakotwórczą farbą Sudan 1 używaną do barwienia rozpuszczalników, wosków, paliw, pasty do butów i podłogi, lecz niedozwoloną do farbowania żywności, która znalazła się w co najmniej 580 produktach spożywczych sprzedawanych na terenie Unii Europejskiej to oczywiste naruszenie zasady informowania o ryzyku (Z. Hałaś: Zarządzanie bezpieczeństwem żywności i dialog z konsumentami. W: Międzynarodowa konferencja „Bezpieczeństwo żywności w nowych krajach członkowskich – wdrażanie acquis communautaire, dialog z rolnikami i konsumentami”, Warszawa-Konstancin, 8–9 kwietnia 2005 r.).

ne w stosunku do istniejącego zagrożenia zdrowia publicznego.

W duchu zasady ostrożności Trybunał wypowiedział się również w orzeczeniu w sprawie Jippes i inni (15), w którym wskazał, iż „sytuacji, gdy prawodawca wspólnotowy jest zmuszony do oszacowania przyszłych skutków wydawanej regulacji, a skutków tych nie można przewidzieć dokładnie, jego ocenę można podważyć tylko wtedy, jeżeli w świetle informacji, którymi dysponował w chwili wydawania danej regulacji, okazała się ona w oczywisty sposób błędna”.

Zasada ochrony interesów konsumenta

Artykuł 8 rozporządzenia nr 178/2002 ustanawia kolejną zasadę ogólną prawa żywnościowego, nazwaną zasadą ochrony interesów konsumentów. W przypadku zasady ochrony interesów konsumentów mamy do czynienia z regułą, która powinna przenikać całość działań wszystkich podmiotów związanych z sektorem żywnościowym. Zgodnie z tą zasadą „prawo żywnościowe ma na celu ochronę interesów konsumentów i powinno stanowić podstawę dokonywania przez konsumentów świadomego wyboru związanego ze spożywaną przez nich żywnością”. Obiektem ochrony w przedmiotowej zasadzie jest więc konsument żywności, który został zdefiniowany w art. 3, pkt 18 rozporządzenia nr 178/2002, jako „konsument finalny” – to jest ostateczny konsument środka spożywczego, który nie wykorzystuje żywności w ramach działalności przedsiębiorstwa sektora żywnościowego.

Ustanawiając zasadę ochrony konsumenta prawodawca wspólnotowy wskazał, iż system gospodarki rynkowej, ukierunkowany wyłącznie na zachowanie konkurencji nie gwarantuje sprawiedliwych relacji pomiędzy wszystkimi podmiotami uczestniczącymi w stosunkach wymiany handlowej, koniecznym zaś dopełnieniem prywatnej autonomii jednostki gospodarczej jest regulacja publicznoprawna (16). Konsument żywności, nie posiadając specjalistycznej wiedzy z dziedziny technologii żywności i technik jej prezentacji, jest bowiem słabszą stroną na rynku niż producent czy sprzedawca – profesjonalista. Mając to na względzie, zasada ochrony konsumenta ma zapobiec oszukańczym lub podstępny praktykom w handlu żywnością oraz tak zwanemu fałszowaniu żywności², jak również wszelkim innym praktykom mogącym wprowadzać konsumenta w błąd. Można powiedzieć, iż celem prawa

żywnościowego jest zachowanie rzetelności i uczciwości w handlu żywnością.

Zasada ochrony interesów konsumenta ustanowiona we wspólnotowym prawie żywnościowym koresponduje z normą art. 76 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, w myśl której władze publiczne mają obowiązek chronić konsumentów przed działaniami zagrażającymi ich zdrowiu i bezpieczeństwu oraz przed nieuczciwymi praktykami rynkowymi.

Zasada prowadzenia konsultacji społecznych

Z art. 9 rozporządzenia 178/2002 wynika dla organów administracji publicznej zasada prowadzenia konsultacji społecznych, związanych z przygotowaniem, oceną i przeglądem aktów prawa żywnościowego. Zasada ta przewiduje czynny udział zainteresowanych podmiotów i konsumentów w tworzeniu prawa i nadawaniu kierunków jego wykonania. Jej realizacja następuje w formie odpowiednich uzgodnień, które powinny mieć charakter „otwartej i przejrzystej”. Odstąpienie od obowiązku przeprowadzenia konsultacji jest możliwe tylko w przypadku gdy pilność sprawy nie pozwalała na ich przeprowadzenie.

Celem wprowadzenia zasady ogólnej prowadzenia konsultacji społecznych była chęć zwiększenia zaufania konsumentów i innych podmiotów bezpośrednio związanych z branżą spożywczą, wobec procesu decyzyjnego, w ramach którego tworzone jest prawo żywnościowe, i wobec bazy naukowej stojącej u podstaw tego procesu. Pośrednio zasada ta ma zwiększyć również zaufanie do organów administracji publicznej wdrażających prawo żywnościowe w poszczególnych krajach Unii.

Zasada prawa do informacji publicznej

Zasada prawa do informacji publicznej wyrażona została w art. 10 rozporządzenia nr 178/2002. W myśl tego przepisu organy administracji publicznej, w sytuacjach w których istnieją uzasadnione podstawy, aby podejrzewać, że żywność lub pasza może stanowić zagrożenie dla zdrowia ludzi lub zwierząt, mają obowiązek przekazać opinii publicznej odpowiednie informacje. W tak przekazanej informacji publicznej należy wskazać możliwie najdokładniej żywność lub paszę stanowiące zagrożenie dla zdrowia publicznego, ryzyko jakie mogą one stanowić dla konsumentów

oraz środki, jakie zostały podjęte lub które są planowane w celu zapobieżenia, zmniejszenia lub likwidacji zagrożenia.

Zasada prawa do informacji publicznej została wskazana także w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Artykuł 61 Konstytucji stanowi, iż obywatel ma prawo do uzyskiwania informacji o działalności organów władzy publicznej, zaś prawo to obejmuje dostęp do dokumentów oraz wstęp na posiedzenia kolegialnych organów władzy publicznej pochodzących z powszechnych wyborów, z możliwością rejestracji dźwięku lub obrazu. Ograniczenie tego prawa może nastąpić wyłącznie ze względu na określone w ustawach ochronę wolności oraz praw innych osób i podmiotów gospodarczych oraz ochronę porządku publicznego, bezpieczeństwa lub ważnego interesu gospodarczego państwa.

Zasada prawa do informacji publicznej, podobnie jak zasada prowadzenia konsultacji społecznych, ma na względzie pogłębienie zaufania obywateli do organów administracji publicznej, właściwych w sprawach bezpieczeństwa żywności. Realizacja tej zasady uzależniona jest od podejmowania przez organy władzy publicznej odpowiednich kroków mających na celu informowanie społeczeństwa, tam gdzie istnieją ku temu uzasadnione powody, iż żywność lub pasze mogą stwarzać zagrożenie dla zdrowia i życia ludzi lub zwierząt.

Piśmiennictwo

1. Dz. Urz. UE L 31 z 1.02.2002, s.1.
2. Dz. Urz. UE L 139 z 30.04.2004, s.1.
3. Dz. Urz. UE L 165 z 30.04.2004, s.1.
4. Dz. Urz. UE L 139 z 30.04.2004, s.55.
5. Dz. Urz. UE L 139 z 30.04.2004, s. 206.
6. Dz. U. L 35 z 8.2.2005, s. 1.
7. Dz. U. UE L 273 z 10.10.2002, s.1.
8. Dz. U. nr 17, poz. 127.
9. Dz. U. nr 69, poz. 625 z późn. zm.
10. Korzycka-Iwanow K.: *Zarys prawa polskiego i wspólnotowego*. Warszawa 2005, s. 135.
11. Korzycka-Iwanow K.: *Zarys prawa polskiego i wspólnotowego*. Warszawa 2005, s. 117.
12. Sprawa C-157/96 *National Farmers' Union i inni*. Zb. Orz. 1998, s. I-2211.
13. Sprawa C-180/96, *United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland v. Commission of the European Communities*. Zb. Orz. 1996, s. I-03903.
14. Dz. Urz. UE L 78 z 28.03.1996, s. 47.
15. Sprawa C-189/01 *Jippes i inni*. Zb. Orz. 2002, s. I-5689.
16. Banaśiński C.: *Prawo ochrony konsumenta*. W: *Standardy wspólnotowe w polskim prawie ochrony konsumenta*, pod red. C. Banaśińskiego, Warszawa 2004, s. 15.

Mgr M. Rudy, Zakład Prawa Administracyjnego Instytutu Nauk Administracyjnych, Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii, Uniwersytet Wrocławski, ul. Uniwersytecka 22/26, 50-145 Wrocław

² Pod pojęciem fałszowania żywności należy rozumieć sytuacje, w których skład lub inne właściwości środka spożywczego zostały zmienione, a konsument nie został o tym odpowiednio poinformowany, albo sytuacje, w których w środku spożywczym zostały wprowadzone zmiany mające na celu ukrycie jego rzeczywistego składu lub innych właściwości, np. dodano do niego substancje zmieniające jego skład lub obniżające jego wartość odżywczą, odjęto składnik lub zmniejszono zawartość jednego lub kilku składników decydujących o wartości odżywczej lub innej właściwości środka spożywczego, mających wpływ na jego jakość, dokonano zabiegów, które ukryły rzeczywisty jego skład lub nadały mu wygląd środka spożywczego o należytej jakości, niezgodnie z prawdą podano jego nazwę, skład, datę lub miejsce produkcji, termin przydatności do spożycia lub datę minimalnej trwałości albo w inny sposób nieprawidłowo go oznakowano, jeżeli działania te mają wpływ na jakość środka spożywczego.